

3. Корсак К. В. Вища освіта і Болонський процес: [навч. посіб.] / К. В. Корсак, І.О. Ластовченко. – К. : МАУП, 2007. – 352 с.

4. Юридична наука і освіта на Україні / Ю.С. Шемшученко, І.Б. Усенко, Б.М. Бабій та ін.; Відп. ред. Ю.С. Шемшученко; АН України. Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького. – К.: Наук. думка, 2004. – 304 с.

УДК 316.482.051.63(043.2)

Станішевська А.Г.,
студентка,
Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Пильгун Н.В., к.ю.н., доцент

КОНФЛІКТ ПОКОЛІНЬ

Батьки і діти – різні вікові групи, і між ними в усі віки траплялись непорозуміння, бо старшим здається, що вони все знають і від своїх нащадків вимагають незаперечного виконання всіх канонів, які вони створили у цьому світі. Типовими проблемами у стосунках між ними є:

Тотальний контроль

Не потрібно забувати, що сім'я – це соціальний інститут, в якому велике значення відіграє особистий простір кожного індивідуума. Батьки часом не усвідомлюють, що порушують його. Дитина – особистість, у якої є право на своє власне дитинство. Вона вправі самостійно здійснювати помилки і робити дурниці. Батьки не зможуть завжди її від цього огороджувати. Самостійність теж має бути присутня. Деякі речі, звичайно, потрібно контролювати, однак не так тотально.

Відсутність уваги

Напевно, гіршим за надмірну увагу до дитини може бути лише її відсутність. Дорослі часто тяжко працюють і не рідко не можуть приділити навіть уваги дитині, не говорячи вже про виховання. А потім жаліються, що дитина не рахується з їхньою думкою. Рідні по крові люди фактично чужі один-одному. Цього ніяк не можна допускати. Потрібно більше часу проводити з дітьми, цікавитись їхнім життям, надавати їм любов та турботу.

Еталон поведінки

Родина для дитини завжди являється певним еталоном поведінки. Саме всередині даного інституту вона набуває всі необхідні якості, які-

ми в подальшому і буде керуватися. Крім цього дитина намагається зрозуміти й усвідомити способи поведінки в конфліктних ситуаціях, які демонструють дорослі, самі того не помічаючи. Батьки повинні постаратися звести проблемні ситуації до мінімуму. Потрібно вмти вибачатися і просити вибачення, а також визнавати свої помилки щодо дітей.

Неповні сім'ї

Неповні сім'ї мають своє, специфічне коло проблем. Зазвичай вони пов'язані з тим, що дорослій особі доводиться виконувати роль і батька, і матері одночасно. Особливо нелегко це буває реалізувати, якщо людина виховує дитину протилежної статі. Хлопчиків, якого виховує одинока мама, може не вистачати еталонів чоловічої поведінки. А дівчинка може не уявляти собі, як має себе вести жінка в рамках сім'ї, якщо виховується одним лише батьком.

У подібних ситуаціях психологи рекомендують батькам знайти дорослого протилежної статі, який час від часу вчив би дитину нормам поведінки.

Типові проблеми, пов'язані з кризами розвитку

Навіть в ідеальній сім'ї часом негаразди. У певні періоди, і з досить чітко описаною в дитячій психології закономірністю, діти стають зухвалими, неслухняними, примхливими. Зазвичай це пов'язано з тим, що дитина переживає кризу розвитку. Криза дитячого розвитку – це така точка, в якій дитина не хоче жити по-старому, а по-новому не може. І тоді вона висловлює своє незадоволення через протести і капризи. Якщо батьки не знають, як правильно реагувати на дитячі вікові кризи, серйозні проблеми і непорозуміння у відносинах з дітьми їм практично гарантовані. Правильна реакція на дитячі кризи дозволяє їм протікати майже безсимптомно і без проблем [2, с. 58].

Батьківські директиви

Дітям часто доводиться чути від батьків фрази типу: "Коли ж ти нарешті порозумнішаєш?", "Ех ти, моє горе" та інші. Все це і багато інших батьківських навіювань, програмувань прийнято називати батьківськими директивами. Термін введений Р. і М. Гулдингами в книзі "Психотерапія нового рішення" і означає прихований наказ, неявно сформульований словами чи діями батьків, за невиконання якого дитина не буде покарана явно, але буде покарана побічно – власним почуттям провини перед батьками, що дали цю директиву. Справжні причини своєї провини дитина (і навіть дорослий) не може усвідомити без сторонньої допомоги. Саме директиви відповідальні за живучу вже в до-

рослих людях залежність від когось з батьків, що неявно навчили дитину поводитися помилковим, непродуктивним, невротичним чином.

Гулдинг вивели цілий перелік батьківських директив:

1. "Не живи" ("Мені не потрібна така погана"). Прихованим сенсом передачі такої директиви є полегшення управління дитиною за допомогою збудження в неї хронічного почуття провини, пов'язаного з фактом самої її присутності в житті батьків. Дорослий як би змушує дитину повірити в її (дитини) відповідальність за невіршені завдання дорослого.

2. "Не будь дитиною" ("Ну ти ж не маленький, щоб ..."). Така директива дістається єдиним чи старшим дітям і з'єднана з придушенням дитячих, безневинних бажань, які самі пов'язані зі здатністю до творчості, самовияву.

3. "Не рости" ("Ти ще мала, щоб фарбуватися", "Не поспішай дорослішати"). Найчастіше дістається молодшим чи єдиним дітям. Таку директиву дитині дають батьки, що бояться дорослішання своєї дитини і настання того моменту, коли вона, залишивши родину, залишить їх знову обличчям до обличчя один з одним, як на початку подружжя [1, с. 64-65].

Отже, необхідно пам'ятати такі загальні сімейно-психологічні чинники, що мають виховне значення: брати активну участь в житті сім'ї; завжди знаходити час, щоб поговорити з дитиною; цікавитися проблемами дитини, вникати у всі виникаючі в її житті складності; не чинити на дитину натиску, допомагаючи їй, тим самим, самостійно приймати рішення; поважати право дитини на власну думку, мати уявлення про різні етапи в житті дитини. І тоді в Вашій родині буде мир та злагода, а в суспільстві менша кількість злочинів.

Література

1. Гулдинг М.М. Психотерапія нового рішення/Гулдинг М.М., Гулдинг Р.М. – М.: Класс, 2001. – 134с.
2. Фельдштейн Д.І. Формування особистості дитини в підлітково-му віці. Психологія виховання підлітка / Фельдштейн Д.І. – К. : Алерта, 2003. – 265 с.

ДО ПИТАННЯ ПРО ФУНКЦІЇ ПРАВОВОГО НАВЧАННЯ

Важливою складовою правової політики у демократичних країнах є створення умов для реалізації громадянами своїх прав і свобод. Для цього потрібно забезпечити доступ до права, що означає надання можливості отримання ними широкої правової інформації та належної юридичної допомоги. Політико-правова ситуація, яка склалася в Україні останніми роками, переконливо засвідчує: рівень правових знань громадян є вагомим чинником демократизації державно-правових процесів. Тому наукове дослідження питань правового навчання суспільства є актуальною проблемою правової науки.

Окремі аспекти правового навчання досліджувалися вітчизняними та зарубіжними вченими. Проблему правового навчання через категорії правової освіти, правосвідомості та правової культури досліджували А.М. Айзенберг, В.В. Головченко, Н.М. Оніщенко, І.Ф. Рябко, О.Ф. Скакун, В.А. Уткін, Ю. С. Шемшученко та інші. Але проблематика правового навчання залишається недостатньо розробленою в юридичній науці.

Після проголошення незалежності і визначення пріоритетом гуманітарної, соціальної та правової політики права людини проводилася державна політика щодо правової освіти населення. Так, у Кабінетом Міністрів України у 1995 році було затверджено Програму правової освіти населення, а у 2001 – Указом Президента було затверджено Національну програму правової освіти населення, де наголошувалося, що становлення України як демократичної, правової держави, формування засад громадянського суспільства зумовлюють необхідність підвищення рівня правової культури населення, формування у громадян поваги до права.

Досліджуючи питання функцій правового навчання доцільно розглянути сутність терміну "функція", що означає з латинської мови (functio) втілення, виконання. З точки зору філософії, функція визначається як певна діяльність, роль об'єкта в рамках певної системи, до котрої він належить [1, с. 34]. Сутність правового навчання можна дослідити за до-